

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.12.22
KOM(2011) 923 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Bendro Europos dangaus iniciatyvos technologinio pagrindo – SESAR programos diegimui skirti valdymo ir paskatų mechanizmai

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Bendro Europos dangaus iniciatyvos technologinio pagrindo – SESAR programos diegimui skirti valdymo ir paskatų mechanizmai

1. ĮVADAS

Bendro Europos dangaus OEV¹ mokslinių tyrimų programa (SESAR) yra technologinis bendro Europos dangaus (SES) iniciatyvos ramstis. Bendras Europos dangus – tai plataus užmojo iniciatyva, kurią nuo 2004 m. įgyvendina Europos Komisija, siekdama reformuoti Europos OEV pagal metodą, apimančią visus Europos oro transporto sistemos elementus. Ši OEV reforma padeda siekti aviacijos uždavinių, nustatytų tiek Baltojoje knygoje dėl transporto politikos², tiek ataskaitoje „Flight Path 2050“³. SES įgyvendinimą lengvina SESAR programa, kurią vykdant kuriamos naujos kartos OEV sistemos technologijos ir procedūros, galinčios pagerinti veiklos rezultatus – patrigubinti dabartinį pajėgumą, kartu dešimteriopai sustiprinti saugumą, perpus sumažinti oro linijų sąnaudas ir 10 proc. sumažinti oro transporto poveikį aplinkai kiekvieno skrydžio metu (SES veiklos tikslai).

SESAR pagrindas – Europos pagrindinis oro eismo valdymo planas⁴ (toliau – pagrindinis planas), bendradarbiavimui sutelkiantis visas atitinkamas suinteresuotąsias šalis. Pirmą kartą visos aviacijos suinteresuotosios šalys dalyvauja visos Europos OEV modernizavimo projekto rengimo, kūrimo ir diegimo veikloje. Dabar vykdomas programos kūrimo etapas, kuriam vadovauja SESAR bendroji įmonė⁵ – 17 narių ir per 80 kitų dalyvių (taip pat ir iš trečiųjų šalių) jungianti viešojo ir privačiojo sektorių bendrija.

Nors pagal pagrindinį planą SESAR programos diegimui prireiks iš viso 30 mlrd. EUR investicijų, šia programa bus užtikrinta didelė ekonominė nauda, smarkiai pagerinta sauga ir paslaugų kokybė, sumažės poveikis aplinkai Europoje. Vis dėlto ši nauda iš esmės priklausys nuo suinteresuotųjų šalių gebėjimo laiku ir suderintai diegti programą (1 lentelė).

1 lentelė⁶

	SESAR diegiama pagal pagrindinį planą	Poveikis, jei įdiegti SESAR pavėluojama 10 m.	Poveikis, kai diegimas nesuderintas
Bendras poveikis ES BVP	419 mlrd. EUR	-30 %	-28 %

¹ Oro eismo valdymas.

² COM(2011) 144, 2011 3 28.

³ http://ec.europa.eu/research/transport/pdf/flightpath2050_final.pdf

⁴ http://ec.europa.eu/transport/air/sesar/european_atm_en.htm

⁵ Reglamentas (EB) Nr. 219/2007 (OL L 64, p. 1, 2007 2 27).

⁶ SESAR bendrosios įmonės atliktas SESAR makroekonominio poveikio tyrimas, <http://www.sesarju.eu/news-press/documents/assessing-macroeconomic-impact-sesar-874>, 2011 m. birželio mėn.

Sukurta darbo vietų	328 000	-58 %	-22 %
Mažiau CO ₂	50 mln. tonų	-110 %	-70 %

SES technologijų ir procedūrų diegimas – natūrali SESAR bendrosios įmonės atlikto jų kūrimo ir tikrinimo veiklos tęsia. 2009 m. kovo mėn. Taryba paprašė Komisijos pateikti SESAR programos parengimo ir perėjimo į SESAR diegimo etapą pasiūlymus, kuriuose daug dėmesio būtų skirta valdymui ir tinkamiems finansavimo mechanizmom. Komisijos tarnybos paskelbė preliminarų SESAR diegimo tikslų ir uždavinių vertinimą 2010 m. gruodžio mėn. tarnybų darbiniam dokumente⁷. Remdamasi šio vertinimo išvadomis, Komisijos vadovaujama aukšto lygio darbo grupė, į kurios sudėtį įėjo Europos aviacijos saugos agentūros (EASA), Europos saugios oro navigacijos organizacijos (Eurokontrolės) ir SESAR bendrosios įmonės aukščiausio rango pareigūnai ir kuriai talkino grupė ekspertų, atstovaujančių įvairiausioms suinteresuotosioms šalims, atliko išsamesnį vertinimą ir surengė konsultacijas. Vadovaudamasi darbo grupės ir ekspertų grupės išvadomis⁸, kitų konsultacijų ir seminarų rezultatais ir suinteresuotųjų šalių nuomonėmis, Komisija suformulavo tokius principus:

- (1) SESAR programos diegimas turi būti susietas su veiklos rezultatais;
- (2) SES tikslus pasiekti ir ekonominę naudą iš OEV modernizavimo gauti įmanoma tik suderintai, koordinuotai ir laiku diegiant SESAR programą;
- (3) Komisija turi:
 - nustatyti veiksmingą diegimo valdymą, taikant tinkamus paskatų mechanizmus, grindžiamus esama SES sistema ir esamais ES finansavimo mechanizmais;
 - imtis reikiamų iniciatyvų, kuriomis būtų kuriamas pasitikėjimas diegimo procesu, skatinant suinteresuotąsias šalis investuoti kuo anksčiau ir deramai atsižvelgiant į tam tikrų suinteresuotųjų šalių, pavyzdžiui, kariuomenės, verslo ir bendrosios aviacijos, poreikius;
- (4) Sektoriumi⁹, visų pirma į SESAR programos diegimą investuojančioms suinteresuotosioms šalims, teks labai svarbus ES politinės priežiūros sričiai priklausančių diegimo veiksmų koordinavimo ir derinimo vaidmuo.

Šiame komunikate aprašomi Komisijos siūlomi valdymo ir paskatų mechanizmus, reikalingus SESAR programos diegimui, kūrimo pagrindiniai elementai ir jų įgyvendinimo veiksmų planas, kurį ketinama pradėti įgyvendinti 2012 m.

⁷ SEK(2010) 1580 *final*.

⁸ http://ec.europa.eu/transport/air/sesar/deployment_en.htm

⁹ Sektorius čia reiškia oro navigacijos paslaugų teikėjas, oro erdvės naudotojus, oro uostų operatorius, gamybos pramonę ir specialistus.

2. PASIRENGIMAS SESAR DIEGIMUI

2.1. Rėmimasis SES sistema

Valdymo ir paskatų mechanizmų diegimas grindžiamas esamomis SES priemonėmis¹⁰:

- (1) Bendro dangaus komitetas¹¹ ir pramonės konsultacinis organas¹² organizuoja plataus masto ES valstybių narių ir sektoriaus konsultacijų procesą;
- (2) veiklos rezultatų planu¹³ ir mokesčių sistema¹⁴ suinteresuotosioms šalims nustatomi pagrindiniai mechanizmai, kurie joms padeda derinti savo investicijų planus su pagrindiniu planu;
- (3) sąveikumo įgyvendinimo taisyklės – tai vykdymo užtikrinimo mechanizmai, kuriais padedama užtikrinti esminių veiklos rezultatų siekimo priemonių diegimą;
- (4) funkciniai oro erdvės blokai – diegimo derinimo tarp regionų ir bendrų viešųjų pirkimų priemonė;
- (5) pagrindinis planas – suderintas veiksmų planas, kuriame moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP) siejami su diegimo scenarijais, taip siekiant veiklos rezultatų tikslų; pagrindinis planas apima ir priežiūros bei standartizavimo veiklos planus, be to, jame bus nustatyti esminiai diegimo veiksmi;
- (6) Eurokontrolė, visų pirma jos Bendro dangaus direktoratas, padeda Komisijai vykdyti ES kontrolės institucijos funkcijas;
- (7) tinklo valdytojas privalo užtikrinti, kad tinklo veiklos rezultatų tikslai būtų pasiekti, ir yra kompetentingas koordinuoti su tinklo veiklos rezultatais susijusius diegimo veiksmus, kartu užtikrindamas tinklo strateginio plano¹⁵ priežiūrą;
- (8) veiklos rezultatų vertinimo įstaiga, atsižvelgdama į planuojamus technologinius patobulinimus, padeda Komisijai nustatyti diegimo veiksmų prioritetus ir šiuos veiksmus stebėti pagal jų poveikį veiklos rezultatams, taip pat apibrėžti būsimus veiklos rezultatų uždavinius;
- (9) SESAR bendroji įmonė prižiūri ir vykdo pagrindinį planą, siedama MTTP ir diegimo scenarijus, ir kaupia technines žinias ir gebėjimus valdyti didelio masto programas, kuriomis saugomas visuomenės interesas ir siekiama įtraukti suinteresuotąsias šalis;
- (10) EASA, kuriai tenka labai svarbus vaidmuo taisyklių kūrimo ir saugos priežiūros bei didinimo srityje, padeda Komisijai spręsti sertifikavimo ir sąveikumo klausimus;
- (11) nacionalinės priežiūros institucijos atsako už saugos priežiūrą ir oro navigacijos paslaugų teikėjų sertifikavimą, stebi, kaip jie laikosi paslaugų teikimo reglamento¹⁶ ir

¹⁰ SEK(2010) 1580 *final*.

¹¹ Reglamento (EB) Nr. 549/2004 5 straipsnio, 1 dalis; OL L 96, p. 6, 2004 3 31.

¹² Reglamento (EB) Nr. 549/2004 6 straipsnis; OL L 96, p. 6, 2004 3 31.

¹³ Reglamentas (ES) Nr. 691/2010; OL L 201, p. 1, 2010 8 3.

¹⁴ Reglamentas (EB) Nr. 550/2004; OL L 96, p. 10, 2004 3 31.

¹⁵ Reglamento (EB) Nr. 677/2011 IV priedas; OL L 185, p. 22, 2011 7 15.

susijusių bendrų oro navigacijos paslaugų teikimo reikalavimų, ir taiko apsaugos priemonės pagal sąveikos reglamentą¹⁷;

- (12) SES socialinio aspekto klausimais konsultuojančių ekspertų grupė¹⁸ teikia patarimus dėl visų priemonių, darančių didelį poveikį visuomenei;
- (13) bendri projektai¹⁹ yra veiksminga priemonė kurti valdymo mechanizmus ir skirstyti ES finansavimą.

2.2. Pagrindinio plano atnaujinimas

Dabartinis pagrindinis planas – svarbi priemonė, padedanti užtikrinti, kad OEV moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra būtų orientuoti į diegimą. Šiame plane nustatytus diegimo scenarijus reikės geriau susieti su planuojama veiklos nauda, sudarant iš jų nuoseklius diegimo rinkinius, kuriuose būtų aiškiai nustatyti diegimo veiksmai, būtini SES veiklos rezultatų tikslams pasiekti. Be to, siekiant užtikrinti SESAR sąveikumą su kitais regiono OEV modernizavimo projektais, į pagrindinį planą reikės įtraukti Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (TCAO) „sudėtinių dalių“²⁰ koncepciją.

2.3. Laikina valdymo tvarka

Siekiant užtikrinti, kad diegti nebūtų delsiama, ir išvengti nesuderinto diegimo lemiamu laikotarpiu iki tol, kol bus sukurta diegimo valdymo sistema, perėjimas prie būsimos valdymo sistemos turi būti organizuojamas jau dabar. Padedama Bendro dangaus komiteto Komisija vykdomos diegimo veiklos derinimui palengvinti jau įsteigė laikiną *ad hoc* iniciatyvinę grupę. Šis komitetas sutiko šį procesą sustiprinti, paversdamas jį SESAR diegimo pereinamąja valdymo tvarka, kartu padėsiančia išbandyti būsimą valdymo sistemą.

2.4. Pramoninimo palengvinimas

SESAR diegimą sudaro du atskiri etapai: pramoninimas ir įgyvendinimas. Pramoninimas, grindžiamas SESAR bendrosios įmonės patvirtintomis technologijomis, apima standartizavimą, sertifikavimą ir didelio masto gamybą; jį vykdo gamybos pramonė (antžeminės ir orlaivių įrangos gamintojai). Įgyvendinimas – tai viešasis įrangos pirkimas, įrengimas ir pradėjimas naudoti, taip pat procedūrų įgyvendinimas; juo užsiima oro erdvės naudotojai, oro navigacijos paslaugų teikėjai ir oro uostai.

Siekiant suplanuoti diegimą, pagrindiniame plane būtina kruopščiai suplanuoti pramoninimą. Pramoninimo varomoji jėga – gamybos pramonės sprendimai prekiauti SESAR patvirtintomis technologijomis, taip pat OEV produktų gyvavimo ciklas. Be to, pramoninimui reikalinga sąveika su priežiūros organizacijomis²¹ ir standartizacijos organizacijomis²². Siekdama

¹⁶ Reglamentas (EB) Nr. 550/2004; OL L 96, p. 10, 2004 3 31.

¹⁷ Reglamentas (EB) Nr. 552/2004; OL L 96, p. 26, 2004 3 31.

¹⁸ Komisijos sprendimas C(2010) 9016, 2010 12 20.

¹⁹ Reglamento (EB) Nr. 550/2004, iš dalies pakeisto Reglamentu (EB) Nr. 1070/2009, 15a straipsnis; OL L 300, p 34, 2009 11 14.

²⁰ TCAO darbinis dokumentas, skirtas Pasaulio oro navigacijos pramonės simpoziumui aviacijos sistemos blokų atnaujinimo tema, <http://www2.icao.int/en/GANIS>

²¹ Tokiomis kaip EASA ir TCAO.

palengvinti sertifikavimo ir standartizavimo procesus, Komisija gali nuolat finansiškai remti ES standartizacijos organizacijas ir bendradarbiauti su Jungtinių Amerikos Valstijų federaline aviacijos administracija²³ ir TCAO²⁴, taip užtikrindama sąveikumą pasaulio mastu.

SESAR darys poveikį daugeliui aviacijos aspektų – nuo orlaivių ir oro uostų iki procedūrų ir darbo metodų. Visiems šiems aspektams aktuali sauga, tad šiame procese EASA atlieka labai svarbų vaidmenį, užtikrindama saugos taisyklių ir SESAR veiklos laiku vykdomą priežiūrą ir derėjimą.

2.5. Tolesnės technologinės inovacijos

Siekiant laikytis kintančių veiklos rezultatų reikalavimų, teks atsižvelgti į ilgojo laikotarpio technologinių inovacijų poreikį. Plėtros ir diegimo procesai yra tarpusavyje susiję – viena vertus, OEV moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra nesustos net ir pasibaigus SESAR bendrosios įmonės veiklos laikotarpiui; kita vertus, SESAR diegimas vyks daugelį metų ir jam reikės MTTP paramos, kad būtų užtikrinti technologiniai gebėjimai, reikalingi kintančioje veiklos aplinkoje.

SESAR bendrosios įmonės patirtis patvirtina viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės, kaip vieno bendro valdymo modelio, tinkamo OEV moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai²⁵, naudą. Komisijos manymu, taikant viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės modelį pasitelkus ES instituciją, pasiekiami planuojami rezultatai, todėl tas modelis turėtų būti taikomas toliau. Kadangi SESAR bendrosios įmonės veiklos laikotarpis baigiasi 2016 12 31, Komisija atliks reikiamą vertinimą ir surengs konsultacijas, siekdama iki 2013 m. pateikti atitinkamą pasiūlymą Tarybai ir Europos Parlamentui.

3. SESAR DIEGIMO FINANSAVIMAS

Svarbus diegimo proceso uždavinys – finansuoti laiku vykdomą įgyvendinimo veiklą. Daugiau nei du trečdalius visų SESAR programos įgyvendinimui reikalingų investicijų (22 mlrd. EUR) skirs civiliniai ir kariniai oro erdvės naudotojai, siekdami aprūpinti savo orlaivius²⁶. Likusi investicijų suma, kurią skirs civiliniai ir kariniai oro navigacijos paslaugų teikėjai ir oro uostų operatoriai, bus reikalinga antžeminei įrangai (8 mlrd. EUR)²⁷. Būtina užtikrinti tvirtą ryšį tarp investicijų ir naudos. Veiklos rezultatų plane²⁸ numatyti pagrindinių veiklos sričių (pajėgumo, aplinkos, saugos ir ekonominio efektyvumo) tikslai ir toliau turėtų

²² Tokiomis kaip ES standartizacijos organizacijos, įskaitant Europos elektrotechnikos standartizacijos komitetą, Europos telekomunikacijų standartų institutą, Europos civilinės aviacijos įrangos organizaciją ir Oreivystės radiotechnikos komisiją.

²³ 2011 3 3 pasirašytas ES ir JAV bendradarbiavimo memorandumas dėl mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros civilinės aviacijos srityje, 1 priedas „SESAR ir NextGen programų sąveika“.

²⁴ ES ir TCAO bendradarbiavimo memorandumas, kuriuo sustiprinami bendradarbiavimo pagrindai, OL L 232, p 2, 2011 9 9.

²⁵ Tarpinio bendrosios įmonės SESAR vertinimo ir jos padarytos Europos oro eismo valdymo pagrindinio plano vykdymo pažangos ataskaita; COM(2011) 14 *final*, 2011 1 24.

²⁶ Europos pagrindinis OEV planas: iš viso 22 mlrd. EUR, kuriuos skirs oro susisiekimo bendrovės (11,5 mlrd. EUR), verslo aviacija (3,4 mlrd. EUR), bendroji aviacija (940 mln. EUR) ir kariuomenė (6,4 mlrd. EUR).

²⁷ Europos pagrindinis OEV planas – iš viso 8 mlrd. EUR, kuriuos skirs kariniai oro navigacijos paslaugų teikėjai ir oro uostai (570 mln. EUR), civiliniai oro navigacijos paslaugų teikėjai (6,2 mlrd. EUR) ir civiliniai oro uostai (550 mln. EUR).

²⁸ Reglamentas (ES) Nr. 691/2010; OL L 201, p. 1, 2010 8 3.

iš esmės skatinti oro navigacijos paslaugų teikėjus į naujas technologijas investuoti kuo anksčiau. Nors karinė ir valstybinė aviacija, bendroji ir verslo aviacija gali neturėti svarių ekonominių priežasčių diegti SESAR, joms vis tiek teks investuoti į kai kurią SESAR įrangą ir ją įsidiesti. Be to, prireiks imtis didelės su SESAR įgyvendinimo projektais susijusios finansinės rizikos, kurią privačios finansų rinkos įkainos labai brangiai arba išvis atsisakys prisiimti. Todėl užuot veikę aktyviai, operatoriai linę tik reaguoti į aplinkybes („atsiliekančiojo privalumas“): į naują orlaivių įrangą investuojančios oro linijos gali neižvelgti jokios naudos tol, kol oro navigacijos paslaugų teikėjai skirs atitinkamas investicijas antžeminei įrangai; panašiai ir oro navigacijos paslaugų teikėjai turėtų turėti ekonominę pagrindą investuoti, t. y. sulaukti, kol šia įranga bus aprūpinta pakankamai daug orlaivių.

Optimizuota finansinė parama veiklos įgyvendinimui galiausiai bus koordinuotai skirta iš privačiojo ir viešojo sektorių lėšų, naudojant tinkamas priemones, pritaikytas prie kiekvieno projekto. Siekiant sumažinti riziką, susijusią su neigiamais ekonominiais atvejais, ir finansiškai prisidėti panašiai kaip ir privatusis sektorius, apskaičiuota, kad SESAR programos įgyvendinimui per 2014–2024 m. laikotarpį prireiks skirti 3 mlrd. EUR ES lėšų. ES finansavimas turėtų padėti įgyvendinti SESAR, nes būtų lengviau derinti ir koordinuoti suinteresuotųjų šalių veiksmus vykdant svarbiausius diegimo veiksmus, numatytus pagrindiniame plane, įskaitant pagal atitinkamas priemones finansuojamus veiksmus, kuriuose dalyvauja trečiosios šalys.

ES lėšos SESAR diegimui numatytos pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę (CEF)²⁹ – integruotą priemonę, skirtą investicijoms į ES infrastruktūros prioritetines sritis pagal transeuropinių tinklų politikos³⁰ transporto (TEN-T), energetikos ir telekomunikacijų srityse programą. Reikia išnagrinėti kitus galimus finansavimo šaltinius, tokius kaip Europos investicijų banko paskolos, SES mokesčių reglamentas ir prekybos taršos leidimais sistema.

4. DIEGIMO VALDYMAS

4.1. Taikymo sritis

SESAR diegimo valdymo ir paskatų mechanizmai turi būti skirti diegimo veiksmams, kurie pagrindiniame plane nurodyti kaip būtini SES veiklos rezultatų tikslams pasiekti. Diegimo geografinė sritis iš esmės susijusi su diegimu SES teritorijoje. Vis dėlto, laikantis visos Europos perspektyvos, valdymo mechanizmais turėtų būti numatytas būtinas koordinavimas, derinimas ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis.

4.2. Valdymo funkcijos

4.2.1. Diegimo programos priežiūra

Diegimo valdymui reikės parengti, priimti ir atnaujinti diegimo programą, kurioje bus numatytos privalomos įgyvendinimo projektų derinimo, stebėjimo ir finansavimo nuostatos. Diegimo programa turėtų visiškai atitikti pagrindinį planą ir tinklo strateginį planą; vienoje

²⁹ Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama Europos infrastruktūros tinklų priemonė, pasiūlymas, COM(2011) 665 *final*, 2011 10 19.

³⁰ Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos transeuropinio transporto tinklo plėtros gairių pasiūlymas, COM(2011) 650, 2011 10 19.

darbo programoje, pagal kurią vykdomas diegimo valdymas, veiklos rezultatų planavimas turėtų būti suderintas su biudžeto reikalavimais. Šioje programoje daugiausia dėmesio bus skirta pagrindiniame plane numatytiems esminiams diegimo veiksams, bus siekiama įvykdyti pagrindinius veiklos rezultatų tikslus ir nustatyti reikiamus atitinkamų suinteresuotųjų šalių veiksmus, numatant susijusią riziką ir jos mažinimo priemones.

4.2.2. Diegimo programos vykdymas

Šios funkcijos sudedamosios dalys:

- laiko pasirinkimo derinimas, diegimo veiklos koordinavimas ir suinteresuotųjų šalių investicijų planų derinimas su diegimo programa, kartu siekiant išvengti interesų konflikto ir skatinant sąžiningą konkurenciją;
- parama suinteresuotosioms šalims vykdyti jų investicijų planus, veiksmingai priimant sprendimus, nustatant pagrindumą, keičiantis geriausia patirtimi, skatinant bendrą pirkimą, suteikiant bendras priemones ir rekomendacijas, gilinant žinias, skatinant skaidrumą ir akcentuojant naudą;
- pagrindinių veiklos rezultatų etapų įveikimo užtikrinimas ir motyvavimas, taikant SES priemones ir tinkamas teises priemones;
- su diegimo veikla susijusios rizikos valdymas ir jos mažinimo veiksmų pradėjimas.

4.2.3. Stebėjimas ir ataskaitų rengimas

Diegimo valdymas turėtų apimti ir diegimo pažangos stebėjimą ir ataskaitų rengimą pagal diegimo programą, visų pirma

- suinteresuotųjų šalių investicijų planų suderinimo su diegimo programa vertinimą;
- planavimo, biudžeto ir veiklos rezultatų spragų nustatymą ir pranešimą apie jas, taip pat jų analizę ir taisomųjų veiksmų, įgyvendintinų atliekant vykdymo funkciją, nustatymą.

4.2.4. Finansų valdymas

Galiausiai diegimo valdymu reikės užtikrinti deramą turimų viešojo ir privačiojo sektorių lėšų derinimą ir administravimą vykdant diegimo programą:

- balansuoti ir be diskriminacijos skirstyti lėšas, reikiamu laiku skatinti investicijas į naujų technologijų diegimą ir procedūrų įgyvendinimą;
- derantis su finansų institucijomis remti suinteresuotuosius asmenis;
- užtikrinti patikimą ir skaidrų finansų valdymą.

4.3. Valdymo struktūra

SESAR diegimo valdymu reikėtų užtikrinti griežtą ES politinę priežiūrą, tinkamą ryšį su SES priemonėmis bei institucijomis ir jų dalyvavimą, taip pat nustatyti, kad suinteresuotosios šalys, visų pirma tos, kurios investuoja į diegimą, atliktų vieną iš svarbiausių vaidmenų. Tai

galima pasiekti sukuriant vieną struktūrą, kurią sudaro trys tarpusavyje susiję lygmenys: politinis, administravimo ir įgyvendinimo. Trijų pakopų valdymas, kuriame dalyvauja atskaitingos institucijos pagal atitinkamą savo kompetenciją, atitinka reguliavimo (priežiūros) funkcijų ir paslaugų teikimo atskyrimo principą.

Ši struktūra galėtų būti apibrėžta bendrų projektų gairėse³¹, kuriose būtų nustatytos pagrindinės kiekvieno lygmens veikiančiosios šalys, atsakomybė, atskaitomybė, vykdomos valdymo funkcijos (2 lentelė), kiekvieno lygmens veikiančiųjų šalių ir reikalingų išorės ryšių sąveika ir privalomi susitarimai. Ataskaitų teikimo struktūroje bus nurodyta, kaip visais lygmenimis įgyvendinami įgaliojimai ir priežiūra, o pagrindiniame plane ir tinklo strateginiame plane bus nustatytas veiksmų grafikas. Diegimo valdymas turėtų būti pakankamai lankstus ir atitikti pokyčius, kad būtų sėkmingai veikiama visais nenumatytais atvejais, būtų užtikrintas skaidrumas bei sąžininga konkurencija ir užkirstas kelias interesų konfliktams.

4.3.1. *Politinis lygmuo*

Aukščiausiu valdymo struktūros lygmeniu turėtų būti saugomas visuomenės interesas ir užtikrinamas suderinimas su SES programa, visų pirma, prioritetiniais veiklos rezultatų tikslais ir saugos reikalavimais, užtikrinamas reguliavimas laiku ir veiksmingas ES lėšų administravimas. Atsižvelgiant į Komisijos institucinį vaidmenį ir atsakomybę už SES įgyvendinimą ir ES lėšų administravimą, vadovauti šiam lygmeniui Komisijai atitinkamai padės šios institucijos:

- Bendro dangaus komitetas ir pramonės konsultacinis organas, visų pirma oro erdvės naudotojai, nes tai – diegiamo SESAR tikslinė auditorija;
- veiklos rezultatų vertinimo įstaiga;
- Eurokontrolė, visų pirma jos Bendro dangaus direktoratas;
- EASA;
- SES socialinio aspekto klausimais konsultuojančių ekspertų grupė;
- Europos gynybos agentūra.

Vadovaudamasi atitinkamoms finansavimo programoms taikomomis taisyklėmis, Komisija užmegs reikiamus sutartinius santykius su finansinės paramos gavėjais ir taip toliau visiškai kontroliuos sprendimus dėl bendriems projektams skiriamo ES finansavimo. Šiame lygmenyje reikėtų nustatyti tinkamas sąsajas su trečiosiomis šalimis, standartizacijos organizacijomis ir atitinkamomis priežiūros institucijomis, nepriklausančiomis ES.

4.3.2. *Administravimo lygmuo*

Atsižvelgiant į tai, kad už sistemos veiklą yra atsakingas sektorius ir kad jam teks padengti didžiąją dalį diegimo veiklos išlaidų, atrodo, kad tinkamiausias būdas sudaryti sąlygas sektoriui atlikti teisėtai priklausančią vadovaujantį vaidmenį SESAR diegime – įkurti diegimo

³¹ Reglamento (EB) Nr. 550/2004, iš dalies pakeisto Reglamentu (EB) Nr. 1070/2009, 15a straipsnio 2 dalis; OJ L 303, p. 34, 2009 11 14.

administratorių, kurių sudarytų šiam lygmeniui vadovaujantys sektoriaus atstovai. Šiame lygmenyje taip pat dalyvautų tinklo valdytojas ir SESAR bendroji įmonė, kurie pagal savo kompetenciją teiktų diegimo administratoriui atsiliepimus apie diegimo programos (*ex-ante* ir *ex-post*) poveikį veiklai ir informuotų apie galimybes į tą programą atitinkamai įtraukti veiklos ir techninius patobulinimus.

Diegimo administratorius galėtų būti įkurtas kaip bendras projektas pagal Reglamento Nr. 550/2004 15a straipsnio 3 dalį, kuria Komisija įpareigojama atlikti nepriklausomą sąnaudų ir naudos tyrimą ir atitinkamai konsultuotis su valstybėmis narėmis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais. Diegimo administratoriaus aprašymas būtų pateiktas ir jam keliami reikalavimai būtų apibrėžti tame pačiame reglamente numatytose bendrų projektų gairėse, kuriose visų pirma būtų

- nustatyta sektoriaus partnerystės įkūrimo tvarka;
- nustatyti diegimo administratoriaus uždaviniai ir privalomos priemonės juos atlikti, įskaitant tinkamus mechanizmus, skirtus padėti išvengti interesų konflikto ir bendrauti su valdžios institucijomis;
- nurodyta, kurios suinteresuotosios šalys privalo dalyvauti partnerystės veikloje, siekiant užtikrinti jos valdymo bei geografinį pagrįstumą ir deramą konsultuojančių suinteresuotųjų šalių diferenciaciją, taip pat joms, kaip investuotojoms ir tiekėjoms, suteikti svarbesnį vaidmenį;
- reikalaujama, kad, užtikrinant priežiūrą politiniu lygmeniu, dalyviai parengtų (palaikytų) ir vykdytų diegimo programą, prireikus prisiimdami su diegimu susijusią riziką;
- nustatytos tinklo valdytojo, SESAR bendrosios įmonės ir subjekto, kuriam patikėta užtikrinti karinių įgyvendinimo projektų koordinavimą, funkcijos ir diegimo administratoriaus darbo susitarimai su jais;
- nustatyti išorės ryšiai, ypač su trečiosiomis Europos šalimis;
- skatinamas regioninis koordinavimas, pasitelkiant funkcinis oro erdvės blokus.

Diegimo administratorius būtų renkamas atviro konkurso būdu. Jei sektorius nesiiimtų partnerystės iniciatyvos, reikalingos diegimo administratoriui, šiai užduočiai atlikti galima būtų numatyti paskirti jau esamą instituciją.

Diegimo administratorius įvertintų įgyvendinimo projektų finansavimo poreikius ir prireikus suderintų juos su viešojo ir privačiojo sektorių finansavimo priemonėmis. Priimdamas sprendimus dėl viešojo finansavimo skyrimo bendriesiems projektams, diegimo administratorius remtų politinio lygmens veiklą.

4.3.3. *Įgyvendinimo lygmuo*

Ši lygmenį daugiausia sudarytų bendrųjų projektų valdytojai. Jie turėtų vykdyti diegimo administratoriaus priimtus sprendimus užtikrinti šių projektų atitiktį diegimo programai. Tačiau kadangi SESAR diegimo veikla apims ne vien veiklą, atitinkančią bendrų projektų finansavimo reikalavimus, į šį lygmenį turėtų būti leidžiama įtraukti ir kitus įgyvendinimo projektus, susijusius su

- kariuomenės vykdoma veikla, susijusia su SESAR diegimo veikla;
- diegimo veikla, nesusijusia su diegimo programoje numatytais esminiais diegimo veiksmis, tačiau atitinkančia pagrindinį planą;
- diegimo veikla, vykdoma už SES teritorijos ribų.

Šių projektų ir diegimo administratoriaus santykiai turėtų būti nustatyti kiekvienu atveju atskirai.

2 lentelė „Atliekamos valdymo funkcijos“

	Politinis lygmuo Europos Komisija	Administravimo lygmuo Diegimo administratorius	Įgyvendinimo lygmuo Projektų valdytojai
Diegimo programos priežiūra	– tvirtinti diegimo programą	– sukurti diegimo programą – pateikti diegimo programą tvirtinti politiniu lygmeniu – priimti patvirtintą diegimo programą	
Diegimo programos vykdymas	– bendra kontrolė – sprendimai (arbitražo procesai) – užtikrinti vykdymą (kontrolės priemonėmis ir (arba) finansinėmis paskatomis)	– įgyvendinti politinio lygmens sprendimus – vykdyti diegimo programą suderintu būdu – koordinuoti įgyvendinimo projektus – valdyti riziką	– įgyvendinti administravimo lygmens sprendimus – individualiai administruoti projektus
Ataskaitų teikimas ir stebėjimas	– bendras stebėjimas	– vykdyti diegimo programos stebėjimą ir pranešti jo rezultatus politiniam lygmeniui – aktyvuoti perspėjimo mechanizmus	– pranešti apie atskirų įgyvendinimo projektų pažangą ir įnašą į diegimo programą – aktyvuoti perspėjimo mechanizmus
Finansų valdymas	– priimti sprendimus dėl ES lėšų skyrimo bendriems įgyvendinimo projektams	– derinti viešojo ir privačiojo sektorių lėšas – teikti pasiūlymus dėl ES lėšų skyrimo bendriems įgyvendinimo projektams – valdyti bendrų įgyvendinimo projektų finansus	– valdyti atskiriems įgyvendinimo projektams skirtas lėšas

5. IŠVADOS

SESAR diegimas – tai esminis žingsnis siekiant visiškai įgyvendinti SES. Veiksmingai pasiekti SES veiklos rezultatų tikslus padės tik laiku, suderintai ir koordinuotai įdiegta SESAR, visiškai integruota į SES sistemą. Tęsdama SES priemonių įgyvendinimą ir koordinavimą, Komisija siekia palengvinti SESAR diegimą.

Nedelsiant bus imtasi keleto veiksmų, nes, remiantis apskaičiavimais, diegimo administratoriaus įkūrimas ir pačių skubiausių bendrų projektų pradėjimas galėtų trukti iki 36

mėnesių. Visų pirma Komisija užtikrins vystymo ir diegimo procesų atitiktį SES programai ir deramus žmogiškojo veiksnio, karinių ir saugos problemų sprendimo būdus. Prireikus Komisija svarstys SES priemonių, tokių kaip veiklos rezultatų ir mokesčių sistemų, koregavimą, siekiant jomis geriau siekti diegimo tikslų. Be to, Komisija pagerins bendradarbiavimą su Eurokontrole dėl SES programos, visų pirma su veiklos rezultatų vertinimo įstaiga ir tinklo valdytoju, ir kartu ves derybas dėl ES ir Eurokontrolės aukšto lygio susitarimo³².

Siekdama parengti perėjimą prie SESAR diegimo, Komisija užtikrins tinklo strateginio plano ir atnaujinto pagrindinio plano, kuri planuojama patvirtinti iki 2012 m. liepos mėn. ir kuris taps diegimo programos pagrindu, atitiktį. Komisija užtikrins, kad pagrindiniame plane būtų numatytas tinkamas pramoninio problemų sprendimo būdas ir deramų ryšių su standartizacijos ir sertifikavimo institucijomis, taip pat su gamybos pramone, užmezgimas ir parama joms SESAR bendrosios įmonės techninėmis žiniomis. Atsižvelgdama į tai Komisija toliau rems TCAO standartizacijos pastangas ir techninį bendradarbiavimą su JAV ir Japonija, kad būtų užtikrintas sąveikumas pasaulio mastu.

Komisija atliks reikiamą vertinimą ir surengs konsultacijas, siekdama iki 2013 m. pateikti būsimas finansų perspektyvas atitinkantį pasiūlymą SESAR bendrosios įmonės įgaliojimą pratęsti ilgiau nei iki 2016 12 31. Pasiūlyme taip pat turėtų būti aptartas būsimų OEV mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, pagrindinio plano atnaujinimo valdymas ir finansavimas, taip pat vystymo ir diegimo valdymo koordinavimas.

Be to, Komisija įgyvendins Bendro dangaus komiteto patvirtintus veiksmus, kuriais bus stiprinamas ankstyvų diegimo veiksmų valdymo procesas, siekiant išbandyti būsimus diegimo valdymo mechanizmus, ir užtikrinama, kad šis procesas bus tęsiamas iki diegimo valdymo sistemos nustatymo ateityje (2012 m. sausio mėn.). Šis veiksmas apims laikinos diegimo programos vykdymo pradėjimą (2012 m. kovo mėn.).

Bendri projektai ir susijusios gairės padės sukurti diegimo valdymo sistemą ir skatins laiku ir suderintai vykdyti diegimo darbus. Diegimo valdymo sistema bus įgyvendinta trimis lygmenimis, taip užtikrinant griežtą ES politinę priežiūrą, veiksmingą diegimo administravimą vadovaujantis privaloma sektoriaus partnerystės iniciatyva ir visų atskirų įgyvendinimo projektų veiksmingą valdymą. Paskatų mechanizmai taip pat apima tikslią ES finansinę pagalbą, teikiamą pagal esamas priemones, visų pirma Europos infrastruktūros tinklų priemonę pagal TEN-T gaires. Pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis ir susijusiomis suinteresuotomis šalimis, Komisija iki 2012 m. pabaigos siekia nustatyti ir priimti bendrų projektų gaires, kuriose būtų apibrėžti trys valdymo lygmenys ir bendrų projektų atrankos kriterijai. Tada, vadovaudamasi gairėmis ir padedama SESAR bendrosios įmonės ir Eurokontrolės, Komisija parengs ir paskelbs kvietimą teikti paraiškas dėl diegimo administratoriaus įkūrimo ir nustatys būsimus bendrus projektus.

³² 2011 10 6 Tarybos įgaliojimas.